

Rikosuhripäivystys palvelee koko maassa

RIIKU

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOURN

Toimintaa tukee:
Verksamheten stöds av:

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

MENETELMIÄ RIKOSASIOIDEN PUHEEKSIOTTOON

Verkossa tapahtuvia rikoksia ja niiden puheeksi
ottamisen tärkeys

Katso videot aiheesta

- Äidin puheenvuoro
 - SEKSUAALIRIKOKSET NETISSÄ - NÄIN TUNNISTAT TILANTEEN JA SAAT APUA I TUBEÄITI Q&A EXTRA https://youtu.be/ot5VexWp0_A
 - HAUKKUMINEN, FEIKKIPROFIILI TAI LUVATON KUVA SOMESSA - MISTÄ APUA? I TUBEÄITI Q&A <https://youtu.be/Wsw2UYS7inw>
 - MITEN KESKUSTELLA VAIKEISTA ASIOISTA KOTONA? KATSOJIEN VINKIT! I TUBEÄITI EXTRA <https://youtu.be/bhlf-45amtQ>

Haasteita

- Verkossa voi toimia nimettömästi, mikä antaa mahdollisuuden
 - Häiriökäyttäytymiselle
 - Kiusaamiselle ja rikoksille
- Mikä on laitonta reaali maailmassa, on laitonta myös verkossa.
- Tilanteet voivat muuttua nopeasti verkossa, sillä tieto voi levitä hallitsemattomasti.
 - Esimerkiksi pilkkaava kuva voi levitä laajasti. Kuvan julkaiseminen ja sen levittäminen voi aiheuttaa uhrille kärsimystä.

Mitä on nimettömyys verkossa?

- Nimettömyydellä voidaan yrittää suojata omaa henkilöllisyyttä.
- On hyvä tiedostaa millaisen digitaalisen jäljen jättää, mm. sijaintitiedot, kavereihin liittyvät tiedot, hakuhistoria voivat paljastaa tahattomasti yllättävän paljon tietoja toiselle käyttäjälle.
 - Tietoa voidaan kerätä eri sosiaalisen median kanavista.
 - On hyvä rajata yksityisyys- ja turvallisuusasetuksia.
 - Esimerkiksi erilaiset ohjelmat ja sivustot keräävät paljon erilaista tietoa käyttäjästään.
 - On hyvä opetella, miten estetään ohjelmia käyttämästä tietoja ja kuinka paikannussovellukset suljetaan.
- On tärkeää pitää palveluissa vahvat salasanat ja käyttäjätunnukset.
 - Älä kerro tunnuksia kenellekään.

Mitä rikoksia nuoret voivat kohdata verkossa?

- Erilaisia seksuaalirikoksia kuten
 - Lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin (grooming)
 - Kyseessä on alle 18 vuotiaaseen kohdistuvan seksuaalisen hyväksikäytön valmistelua, jonka avulla pyritään voittamaan uhrin luottamus.
 - Kyse on manipuloinnista, jolla pyritään saamaan nuori kiintymys- ja luottamussuhteen avulla suostuvaiseksi seksuaalisiin tekoihin.
 - Tapahtuu usein chateissa, muissa interaktiivisissa palveluissa tai yhteisöissä.
 - Alkaa usein viattoman tuntuksella keskustelulla tai kehumisella.
 - Lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin on laissa määritelty rangaistavaksi teoksi.

Erilaisia seksuaalirikoksia verkossa

- Korvauksen tarjoaminen nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta
 - Esim. Seksin ostaminen tai sen yrittäminen
 - Ostaminen voi tapahtua muulla kuin rahalla esimerkiksi tavaroilla
- Seksuaalinen kajoaminen lapseen
 - Esim. Seksuaalinen ehdottelu ja painostaminen
 - Esim. Alastonkuvien / -videoiden pyytäminen alaikäiseltä ja niillä kiristäminen
- Lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin
 - Ns. grooming, eli ehdotetaan tapaamista tai muuta kanssakäymistä, jossa on tavoitteena hyväksikäyttää lasta seksuaalisesti
- Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito ja levittäminen
 - Esim. alle 18-vuotiaan seksuaalissävyytteisen kuvan hallussa pitäminen

Vinkkejä verkossa toimimiseen 1/2

- Koskaan ei voi olla varma, kenen kanssa puhuu netissä.
 - Tekijä voi olla myös tuttu, jonka viestittely voi herättää hämmennystä.
- Aina on oikeus sanoa ei.
 - Voit aina on lopettaa viestittelyn – myös silloin, jos olet omasta tahdostasi ruvennut viestittelemään ja alkanut katua.
- Kaikkea sisältöä ei tarvitse katsoa.
 - Jos jonkin asian lukeminen tai katsominen ahdistaa tai järkyttää, sulje selain.

Vinkkejä verkossa toimimiseen 2/2

- Sexting eli seksiviestittely on intiimien kuvien ja viestien lähettämistä toiselle.
 - Mieti tarkkaan millaisia kuvia lähetät, sillä ne voivat päätyä julkisiksi. Jaa vain sellaisia kuvia ja videoita, joita voisit näyttää julkisesti.
 - On aina olemassa riski, että myös yksityisesti lähetetyt kuvat voivat lähteä julkiseen levitykseen. Esim. entinen kumppani voi seurustelusuhteen päätyttyä jakaa kuvia kostotarkoituksessa.
- Älä ikinä jaa eteenpäin toisista otettuja alastonkuvia.
 - Alaikäisistä otettujen alastonkuvien jakaminen voidaan jopa tulkita lapsipornografian levittämiseksi.

Hälytyskellojen tulisi soida, jos netissä joku

(Stowell 2017)

- Kehuu sinua paljon, jotta voitaisi luottamuksesi.
- Lähettää sinulle asiattomia viestejä tai puhuu seksuaalisävytteisesti.
- Kysyy henkilökohtaisia asioista sinusta ja kehostasi.
- Pyytää sinua pitämään keskustelun salaisuutena.
- On aina samaa mieltä kanssasi ja pitää samoista asioista.
- Sanoo ettet voi luottaa läheisiisi.
- Haluaa seurustella, vaikka ette ole koskaan tavanneet kasvotusten.

Muita rikoksia netissä 1/2

- Kunnianloukkaus
 - Esim. Pilkkaavan kuvan / videon teko ja sen jakaminen
 - Esim. Valheellisten juorujen levittäminen
- Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen
 - Esim. Yksityiselämän asioiden levittäminen, mm. toisen vakavien terveystietojen jakaminen
- Laiton uhkaus
 - Esim. Uhataan toista niin, että toisella on perusteltu syy pelätä henkensä / terveystensä puolesta, mm. uhataan tappaakaan tai pahoinpidellä toinen

Muita rikoksia netissä 2/2

- Petos
 - Esim. Olemattoman tavarán myynti ja muut rahalliset huijaamiset
- Identiteettivarkaus
 - Esim. Feikkiprofiilin teko tai toisen sometilin haltuunotto ja väärinkäyttö
- Vainoaminen
 - Esim. Ei-toivottua ja pelkoa aiheuttavaa seuraamista / yhteydenottamista millä tahansa viestintävälineellä / sosiaalisen median kanavassa

Kuka voi joutua rikoksen uhriksi verkossa?

- Kuka tahansa voi joutua rikoksen uhriksi verkossa.
- Rikoksen uhriksi joutumista voi yrittää ennaltaehkäistä.
 - Huolehtimalla yksityisyydestä ja paikannustiedoista, salaamalla salasanat jne.
- Riskiä lisää varomaton toiminta ja uhkarohkea käytös, koska verkossa on ihmisiä, jotka haluavat hyötyä toisten haavoittuvuudesta.
 - Esimerkiksi läheisyyden ja huomion kaipuu voi houkutella hyväksikäyttäjiä.
- Vastuu on aina rikoksen tekijällä, vaikka uhri olisi ollut alkuun aktiivinen.
- Rikoksen uhriksi joutuneella ei ole mitään hävettävää.
- Tekijät voivat olla ammattilaisia eli taitavia siinä mitä tekevät.

Miten toimia, jos epäilet kohdanneesi rikoksen tai jotain ikävää verkossa?

- Kerro heti epäilyksestä jollekin luotettavalle aikuiselle.
 - Esimerkiksi huoltaja, nuorisotyöntekijä, koulukuraattori.
- Tarvittaessa pyydä apua nettipoliisilta tai tee rikosilmoitus poliisille.
- Neuvoa voi pyytää myös esimerkiksi Rikosuhripäivystyksen chatista.
- Säilytä mahdolliset viestit ja kuvat todisteina.
 - Ota tarvittaessa kuvakaappaus.
- Tarvittaessa ilmoita ylläpidolle esimerkiksi henkilöstä tai asiattomasta sisällöstä.
- Estä henkilö palvelussa, jos hän häiritsee sinua.
- Saadaksesi apua sinun ei tarvitse tietää, mistä rikoksesta on kyse.

Miksi on vaikea pyytää apua, jos epäilee ettei kaikki ole hyvin?

- Pahin este avun hakemiselle ja puhumiselle ovat häpeä ja uskallus.
 - Häpeä on turhaa. Aikuinen näkee tilanteessa tekijän vastuun.
 - Puhuminen on ainoa tapa saada apua. Et ole asian kanssa yksin.
- Puhumattomuus ja tapahtuneen salaaminen voi pahentaa oloa.
- Toiselle puhuminen voi auttaa näkemään tilanteessa uuden näkökulman.
- Jakamalla ja puhumalla omista huolista toisen kanssa, antaa mahdollisuuden käsitellä tapahtunutta.

Minun ja sinun yksityisyys netissä

Mitä se tarkoittaa?

Mitä valokuvia saan jakaa netissä?

- Julkisissa tiloissa ja tilanteissa pääsääntöisesti saa ottaa valokuvia.
 - Esimerkiksi ostoskeskukset, koulu, kadut ja julkiset liikennevälineet.
- Muiden ottamia kuvia ei saa jakaa ilman lupaa.
- On hyvän tavan mukaista pyytää lupa kuvassa esiintyvältä henkilöltä kuvan julkaisemiseen.
 - Pilkkaavassa mielessä ei saa koskaan julkaista toisesta kuvaa.
- Kuvia ja videoita voi olla mahdotonta saada pois jakamisen jälkeen.
- Kyselytutkimuksessa 42% nuorista kertoi törmänneensä internetissä jonkun toisen heistä julkaisemiin kuviin tai videoihin, joita he eivät olisi itse halunneet julkaista. (Almamedia & Lasten ja nuorten säätiö 2017)

Harkinta sosiaalisessa mediassa

(Some ja nuoret 2022 kyselytutkimus)

- Vastaajista 77% ymmärsi täysin, että nettiin tuotetut sisällöt ovat löydettävissä vuosienkin jälkeen esim. Googlen haun avulla.
 - Tosin kaikki eivät tiedosta, minkälaisista vahinkoa epäasialliset sisällöt voivat aiheuttaa joko käyttäjälle itselleen tai sisällön kohteelle.
 - Nuoret myös toivoisivat, että kaverit ja muut sosiaalisen median käyttäjät harkitsisivat, tarvitseeko kaikkea aina julkaista koko kansan nähtäville, vai olisiko syytä pitää osa asioista privaattikeskusteluissa tai pienen piirin tiedossa.
- 79% nuorista oli sitä mieltä, että sosiaalisen median käyttöä tulisi opettaa nuorille koulussa/oppilaitoksessa
 - 54% nuorista oli sitä mieltä, että käyttöä tulisi myös opettaa kotona
 - 19% vastaajista on ollut sitä mieltä, ettei sosiaalisen median käyttöä ole tarpeellista opettaa, vaan jokainen voi opetella palveluiden käytön itse.

MIKÄ RIKOSUHRIPÄIVYSTYS (RIKU) ON?

- Tarkoitettu rikoksen uhreille, heidän läheisilleen ja rikosasiassa todistaville
 - Tukea ja neuvoa rikosasioissa maksutta
- Nuorille suunnatut omat nettisivut www.riku.fi/nuoret
- RIKUchat, ma-to klo 9.00-18.00, pe klo 9.00-16.00
 - Tukea ja neuvoa matalalla kynnyksellä
 - Mahdollisuus kysyä rikosuhriasioihin liittyviä asioita
- RIKUn puhelinpalvelu 116 006, ma-to klo 9.00-18.00, pe klo 9.00-16.00
- Juristin puhelinneuvonta 0800 161 177, ma-to klo 17.00-19.00
 - Neuvoa ja ohjausta lainmukaisesti oikeuksiin

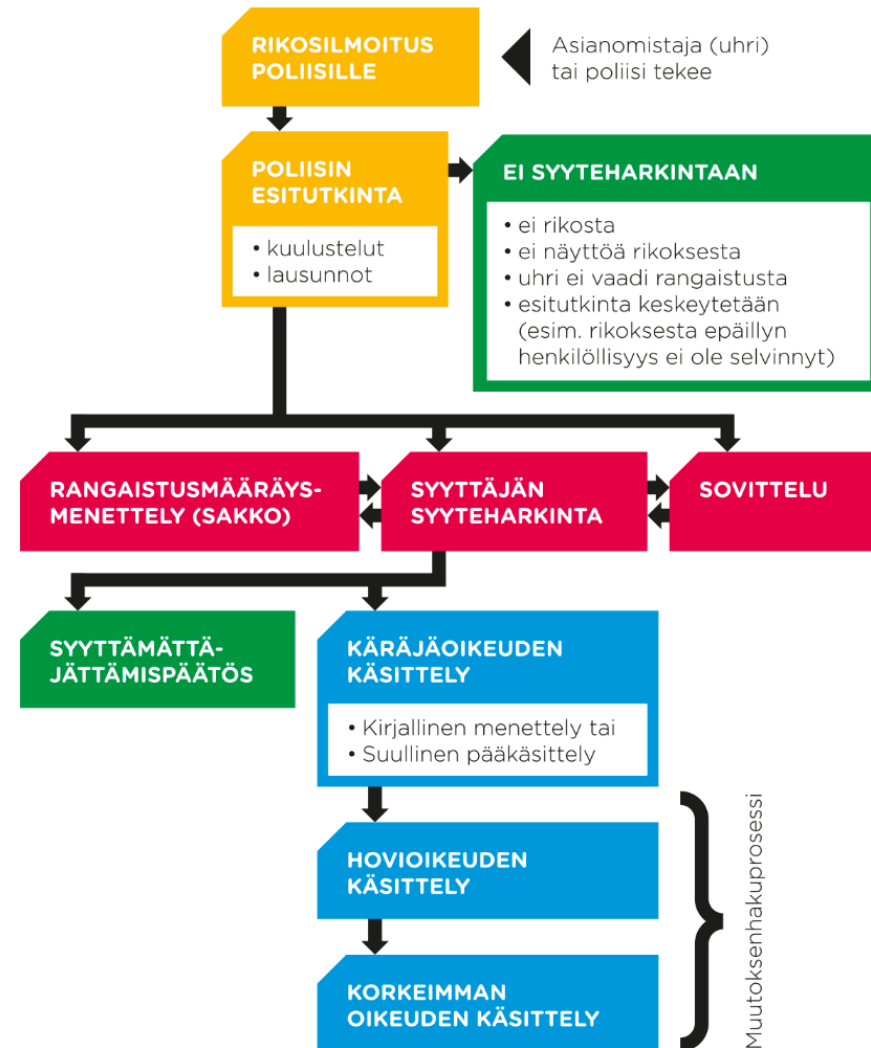
- RIKUn palvelupisteet ympäri Suomea
 - Kasvokkaista apua ja neuvontaa palvelupisteeltä
 - Tukihenkilötoiminta
 - Jätä yhteydenottopyyntö
<https://www.riku.fi/yhteystiedot/yhteydenottopyynto/>

RIKOSPROSESSI

- Katso täältä

https://youtu.be/Yjh_gQv_5j0

Lähteet

- Almamedia & Lasten ja nuorten säätiö. Viidennes nuorista kokenut kiusaamista internetissä. Uutinen. 10.7.2017. <https://www.almamedia.fi/uutishuone/uutinen/10-07-2017-viidennes-suomalaisnuorista-kokenut-kiusaamista-internetiss%C3%A4>. Katsottu 3.1.2024
- Chassiakos, Y., Radesky, J., Christakis, D., Moreno, M. & Cross, C. 2016. Children and Adolescents and Digital Media. American Academy of Pediatrics. 10.1542/peds.2016-2593 originally published online October 21, 2016. <http://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/early/2016/10/19/peds.2016-2593.full.pdf>. Katsottu 3.1.2024
- Digitaalinen vaino parisuhteessa. 2017. Varjo-hanke. https://varjosta.fi/wp-content/uploads/2018/06/DigitaalinenVainoParisuhteessa_korjattu.pdf. Katsottu 3.1.2024
- Ebrand Suomi Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut, 2022. Suomessa asuvien 13-29 -vuotiaiden nuorten sosiaalisen median palveluiden käyttäminen ja läsnäolo. <https://wordpress.ebrand.fi/somejanuoret2022/>. Katsottu 3.1.2024

Lähteet

- Haasio, A. 2016. Koukussa nettiin. Lapset, nuoret ja verkon vaarat. Helsinki: BTJ Finland Oy
- Laitinen, J. 2017. Kodin kyberopas. Ohjeita digitaaliseen arkeen. Turvallisuuskomitea. Helsinki: Lönnberg Print
- Pönkä, H. 2017. Open somekirja. Sosiaalisen median oppimisympäristöt ja menetelmät. Jyväskylä: Docendo Oy
- Stowell, L. 2017. Oikeella tavalla online. Helsinki: Lasten keskus ja kirjapaja OY